

Príloha č. 1 k zápisnici z XXIX. zasadnutia Výboru pre národnostné menšiny a etnické skupiny

Informácia o príprave metodiky sčítania obyvateľov z hľadiska ich príslušnosti k národnosti alebo etniku so zreteľom na materinský jazyk (v súlade s Národným akčným plánom sčítania obyvateľov, domov a bytov 2021)

V nadväznosti na **Informáciu o Sčítaní obyvateľov, domov a bytov 2021 v Slovenskej republike**, ktorá bola prezentovaná na XXVIII. zasadnutí výboru 9. februára 2018 možno sumarizovať postup plnenia aktivity/opatrenia v rámci strategického cieľa: *Venovať zvýšenú pozornosť osobitným skupinám a skupinám obyvateľov, ktorých sčítanie si vyžiada špecifický prístup, teda konkrétne obyvatelia z hľadiska príslušnosti k národnosti alebo etniku so zreteľom na materinský jazyk (pre potreby národnej legislatívy)* Národného akčného plánu Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2021 na roky 2017 – 2020 (ďalej len „NAP SODB 2021“) nasledovne:

Začiatkom februára sa uskutočnilo pracovné stretnutie s pani Zuzanou Podmanickou riaditeľkou Odboru štatistiky obyvateľstva s cieľom naplánovať postup realizácie vyššie uvedených úloh. V prvom kroku bola konštituovaná expertná skupina, ktorej členmi okrem spolupracujúcich subjektov, ktorými sú: Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity, Úrad vlády SR, Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR a Ministerstvo vnútra SR budú aj traja experti, expertky na danú oblasť za národnostné menšiny. Posledne menovaní/é boli menovaní predsedom výboru na základe nominácií od členov výboru. Zloženie expertnej pracovnej skupiny je nasledovné:

Štatistický úrad SR	PhDr. Ľudmila Ivančíková generálna riaditeľka sekcie sociálnych štatistík a demografie
Štatistický úrad SR	RNDr. Zuzana Podmanická riaditeľka odboru štatistiky obyvateľstva
Úrad vlády SR	Mgr. Rastislav Šuster legislatívny odbor sekcie vládnej legislatívy
Ministerstvo spravodlivosti SR	JUDr. Kristína Kročková odbor ľudských práv
Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR	Mgr. Mária Prékop v zastúpení Mgr. Silvia Galyasová
Ministerstvo vnútra SR	Mgr. Zuzana Maderová oddelenie registrácií odboru všeobecnej vnútornej správy sekcie

	verejnej správy
Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity	Juraj Kuruc, riaditeľ odboru koncepcií a analýz
Výbor pre národnostné menšiny a etnické skupiny	Mgr. Marianna Mrva výskumná pracovníčka pre oblasť sociológie kultúry
Výbor pre národnostné menšiny a etnické skupiny	Mgr. Alexander Mušinka, PhD. vedecký pracovník – kultúrny antropológ na Ústave rómskych štúdií Prešovskej univerzity v Prešove
Výbor pre národnostné menšiny a etnické skupiny	PhDr. Tatjana Rundesová šéfreditorka a vedúca odborných príloh v denníku Hospodárske noviny
Výbor pre národnostné menšiny a etnické skupiny	Doc. PhDr. Mária Follrichová, PhD., Filozofická fakulta UK, Katedra žurnalistiky

V súlade s plnením úloh vyplývajúcich z prípravy metodiky sčítania SODB 2021 sa od ostatného zasadnutia výboru uskutočnili dve pracovné stretnutia. Prvé stretnutie sa uskutočnilo **4. apríla 2018.**

Na pracovnom stretnutí boli za gestora úlohy ŠÚ prezentované základné informácie k aktivite č. 4 strategického cieľa 5 Národného akčného plánu Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2021 na roky 2017 – 2020.

Za ÚSVNM ako druhého gestora úlohy bol prezentovaný medzinárodnoprávny a vnútroštátny kontext ochrany práv národnostných menšín týkajúci sa problematiky zberu uvedených dát – K hlavným témam diskusie patrili otázky týkajúce sa:

- hlavné ciele SODB vo vzťahu k údajom o národnosti, problémy pri zbere údajov o národnosti a spôsob zabezpečenia spoľahlivosti a využiteľnosti týchto údajov;
- termínu vytvorenia metodiky sčítania obyvateľov z hľadiska ich príslušnosti k národnosti alebo etniku so zreteľom na materinský jazyk;
- ďalších zdrojov údajov o národnostnej príslušnosti – Register fyzických osôb, Informačné systémy, ktorých prevádzkovateľom je Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky;
- možnosti zisťovania viacnásobnej národnostnej alebo etnickej identity;
- potreby viacúrovňovej a intenzívnej komunikačnej a informačnej kampane zameranej na cieľové skupiny.

Expertná pracovná skupina odsúhlasila návrh štruktúry Metodiky sčítania obyvateľov z hľadiska ich príslušnosti k národnosti alebo etniku so zreteľom na materinský jazyk:

Úvod

1. Aktuálny legislatívny rámec (Úrad vlády SR, Úrad splnomocnenca vlády SR pre národnostné menšiny, ...)

2. Analýza údajov SODB 2011, RFO, IS MŠVVaŠ SR (ŠÚ SR, MŠVVaŠ, ...)
3. Príklady praxe zo zahraničia (ŠÚ SR, MS SR,...)
4. Koncepty, definície (všetci členovia expertnej skupiny)
5. Návrh premenných pre SODB 2021
6. Propagácia a komunikácia
7. Vplyv na zákon o sčítaní
8. Ďalšie úlohy a odporúčania

Expertná pracovná skupina sa zhodla na nasledovných úlohách:

a) spracovanie podkladu k medzinárodnému a vnútroštátnemu legislatívnemu rámcu ochrany práv národnostných menšín;

Zodpovední: ÚSVNM, ÚV SR,

b) príprava podkladu k analýze údajov SODB 2011, RFO, IS MŠVVaŠ SR;

Zodpovední: ŠÚ SR, MŠVVaŠ;

c) príprava podkladu k príkladom praxe zo zahraničia v súvislosti so sčítaním obyvateľov z hľadiska ich príslušnosti k národnosti alebo etniku so zreteľom na materinský jazyk;

Zodpovední: ŠÚ SR, MŠVVaŠ;

d) príprava podkladu na spracovanie konceptu sčítania a k definíciám základných pojmov

Zodpovední: všetci členovia expertnej skupiny;

e) spracovanie sumáru o zbere dát v rámci cenzu v oblasti etnicity z analýzy a porovnávacej štúdie Európskej komisie s názvom „Data collection in the field of ethnicity“;

Zodpovedný: MS SR.

Druhé pracovné stretnutie sa uskutočnilo **10. mája 2018**. Jeho účelom bolo nastavenie procesu plnenia 4. aktivity strategického cieľa 5 Národného akčného plánu Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2021 na roky 2017 – 2020 (NAP SODB 2021), ktorou je príprava metodiky sčítania obyvateľov z hľadiska ich príslušnosti k národnosti alebo etniku so zreteľom na materinský jazyk v gescii Úradu splnomocnenca vlády SR pre národnostné menšiny a Štatistického úradu SR.

Priebeh pracovného stretnutia:

1. V zmysle záverov 1. pracovného stretnutia účastníci pracovného stretnutia prezentovali podklady, ktoré boli nimi pripravené k tejto téme a to konkrétne: ÚSVNM, Ministerstvo vnútra SR, ŠÚ SR, ÚSVRK a MŠVVaŠ.
2. Zástupkyňa ÚSVRK uviedla, že ÚSVRK navrhla, aby na indikáciu príslušnosti k národnosti, národnostnej menšine alebo etniku a súvisiacich kategórií boli použité tri otázky:
  - zisťovanie príslušnosti k národnosti, národnostnej menšine alebo etniku s možnosťou uvedenia viacerých volieb, čiže viacnásobnej identity;
  - zisťovanie materinského jazyka (prvého jazyka) s možnosťou uvedenia viacerých jazykov, bez možnosti výberu z preddefinovaných možností;
  - zisťovanie jazyka, v ktorom respondent komunikuje vo verejnom priestore vo svojej obci s tým, že si bude môcť vybrať z viacerých preddefinovaných možností (jazyky národnostných menšín prípadne možnosť „iný jazyk“).
3. Vedúca pracovnej skupiny informovala o pracovnom stretnutí so zástupcami ÚSVRK a vyjadrila podporu prezentovanému návrhu, pričom uviedla aj možné riziká. Podčiarkla

potrebu realizácie širokej informačnej kampane s cieľom dosiahnutia relevantných výsledkov sčítania 2021.

4. Prítomní sa v diskusii zamerali na otázku zberu dát o viacnásobnej identite a používaného jazyka, pričom k zhode v tejto veci nedospeli.
5. Účastníci sa zhodli na tom, aby sa „*TEMATICKÝ KOMENTÁR Č. 4 ROZSAH UPLATNENIA RÁMCOVÉHO DOHOVORU NA OCHRANU NÁRODNOSTNÝCH MENŠÍN*“ pripojil v plnom rozsahu ako príloha k výslednému dokumentu.
6. Zástupkyne ŠÚ SR upozornili na to, že môže vzniknúť problém pri porovnatelnosti dát časových radov v prípade, ak by došlo k zmene koncepcie uvádzania národnosti oproti predošlým sčítaniam a takisto upozornili na to, že takáto zmena povedie k nutnosti zmeny niektorých zákonov, ktoré sa viažu na výsledky sčítania. Taktiež uviedli, že ŠÚ SR chce znížiť záťaž pre občana pri vyplňovaní dotazníka.
7. Zástupkyne ŠÚ SR požiadali Zuzanu Maderovú o informáciu, či bude Ministerstvo vnútra SR považovať národnosť za referenčný údaj a či budú občania povinný tento údaj uviesť.

Záver a úlohy členov pri príprave metodiky SODB z hľadiska príslušnosti:

- ÚSVNM pripraví max. 3 stranový podklad k aktuálnemu legislatívnemu rámcu vo vzťahu k príslušnosti k národnosti;
- ÚSVNM požiadala ŠÚ o údaje z cenzov od roku 1991 o národnostnej štruktúre mestských častí hlavného mesta Bratislavy a mesta Košice;
- Prítomní pripravujú svoje stanovisko k otázke zberu dát o viacnásobnej národnosti a používanom jazyku: V prípade, že preferujú možnosť uvádzania viacnásobnej národnosti a taktiež jazyka, uvedú definície pojmov „Národnosť“ a „Materinský jazyk“; na základe toho sa pripraví analýza konceptov zberu dát o viacnásobnej národnosti a používanom jazyku (možno by bolo dobré vypracovať SWOT analýzu);
- ŠÚ SR a MV SR dodá informácie o registri fyzických osôb (RFO) a MV SR preverí úroveň vyplnenosti údajov v súvislosti s príslušnosťou k národnosti v RFO;
- MS SR zašle sumár o zbere dát v rámci cenzu v oblasti etnicity z analýzy a porovnávacej štúdie Európskej komisie s názvom „Data collection in the field of ethnicity“;
- Vyššie uvedené podklady členovia expertnej pracovnej skupiny zašlú do **1. júna 2018** ÚSVNM následne budú súhrnne zaslané všetkým členom expertnej pracovnej skupiny;
- Termín ďalšieho stretnutia sa stanovil na **7. júna 2018 o 12:30 hod.**